

KLASSEKAMPEN

Ansvarlig redaktør: Bjørgulv Braanen
 Administrerende direktør: Marga van der Wal
 Redaksjonsjef og featureredaktør: Mari Skurdal
 Nyhetsjef: Kjell-Erik N. Kallset og Mimir Kristjánsson
 Kulturredaktør: Haakon Flemmen
 Utenriksredaktør: Johan Shanmugaratnam
 Utviklingsredaktør: Katrine Ree Holmøy

Utgitt av © Klassekampen AS.
 Ettertrykk og elektronisk videre distribusjon forbudt uten etter særskilt avtale.

Klimamarked

■ Fra Hammerfest i nord til Kristiansand i sør deltok engasjerte nordmenn i den globale klimamar-sjen lørdag. I Oslo møtte 3400 mennesker opp på Jernbanetorget, ifølge NTB, under paroler som «Kutt utslippene nå» og «Det finnes ingen planet B». Over 70 organisasjoner fra miljøbevegelse, fagbevegelse og kirken stilte seg bak mobiliseringen i Norge. Nettstedet 350.org melder at det var over 2000 lignende arrangementer i mer enn 175 land samme dag. Hensikten var å sende et klart budskap til delegatene som i dag åpner FN's klimatoppmøte i Paris (COP 21).

■ Som Klassekampen skrev lørdag har verdens utslipp av klimagasser økt med 60 prosent siden det første klimatoppmøtet i Rio de Janeiro i 1992. I en lengre artikkel beskrev vi hvordan forhandlingene har gått fra å handle om de mest foruren-sende landenes ansvar, forplikten-de utslippskutt og overgang fra fossil til fornybar energi, til å dreie seg om kjøp og salg av klimakvoter. Et avgjørende øyeblikk var da USAs daværende president Bill Clinton fikk gjennomslag for kvoteordningen i Kyoto i 1997 – selv om USA selv endte med å ikke ratifisere Kyoto-protokollen. I dag baserer også Norge seg på denne modellen, til tross for at effekten i beste fall er høyst tvilsom.

■ «Det er bare markedskreftene som er i stand til å frikoble økonomisk vekst fra utslipp av klimagas-ser», uttalte Høyres miljøpolitiske talsperson Nikolai Astrup til Dagens Næringsliv i helga. Det er denne markedstroen som også legger premissene i Paris de neste ukene. Som forskningsleder Steffen Kallbekken ved Cicero senter for klimaforskning uttalte her i avisa lørdag: «Det er så mye politisk kapital investert i kvotesystemet at det er utenkelig at EU vil gå bort fra det. Og når også Kina tar kvoter i bruk, er det sannsynlig at det vil fortsette som det viktigste virkemiddelet internasjonalt». Like fullt må Norge være lyttende til land og aktører som kommer til Paris med ønske om å diskutere alternative modeller enn dagens kvoteordning. I dette globale eksperimentet har vi bare ett forsøk.

YOHAN SHANMUGARATNAM

Bethmann am Main

Kalenderen

30. NOVEMBER

Det er slett ingen tilfeldighet at Den europeiske sentralbanken ligger i Frankfurt, og trolig heller ingen tilfeldighet at den tyske sentralbanken ikke er flyttet tilbake til Berlin etter den tyske gjenforeningen. Byens skyline ved elva Main strutter av finansiell selvtilitt. I dag er det 300 år siden den tyske bankieren Johann Philipp Bethmann ble

født i Nassau. Da amtmann Simon Moritz von Bethmann (1687–1725) døde i Nassau, vendte enka Elisabeth (1680–1757) tilbake til Frankfurt der eldste-sønnen Johann Philipp begynte i lære hos onkelen, kjøpmann Jakob Adami (1670–1745) og arvet halve formuen. Tre år etter, i 1748, grunnla han sammen med broren Simon Moritz (1721–82) banken Gebrüder Bethmann, seinere Bethmann Bank, på rettighetene til kjøpmannshuset Adami, med

J.P. Bethmann

forbindelser til handelsselskapet som broren Johann Jakob opprettet i Bordeaux. Huset Bethmann vokste raskt, ikke minst på handel med statsobligasjoner, og var ledende inntil huset Rothschild kom på banen. Det finansierte prosjekter for keiserinne Maria Theresia, pave Pius 6., tsar Aleksandr 1., samt Eiffeltårnet.

Bethmann døde 27. november i det franske revolusjonsåret 1793 og sønnen Simon Moritz tok over *das Haus*. **PMJ**

Dagens EU leverer verken trygghet eller økonomisk framgang.

Mot undergangen

Chr. Anton Smedshaug

FOKUS

EU i dag sliter med økende forskjeller, fallende lønninger og et jordbruk som er like presset som på trettitallet. Utsiktene er dystre og til tross for det avviker EU i fellesskap mange av de regulerin-gene som har gitt noenlunde balanserte arbeids- og råvaremar-ked. Oppå dette har «godhetens akse», Østerrike, Tyskland og Sverige, lagt til rette for en inn-vandring som gjør situasjonen enda mer krevende.

Arbeidsløsheten i EU er høy og i mange land fortsatt økende. Samtidig er inntektsutviklingen svak. Over 3 millioner arbeidere i Tyskland lever under fattigdoms-grensa, det vil si at jobb ikke lenger er nok for å holde en unna fattig-dom, lønna strekker bare til eksistensminimum. «De arbeiden-de fattige» har i mange år vært et kjent begrep i USA, nå har det også kommet til Europa, som tidligere har ansett seg å ha en langt bedre modell enn USA. Tyskland går tilsynelatende bra, samtidig som den sosiale modellen forvitrer – lønningene faller, midlertidig arbeid øker og barnetallene synker. Det slår ut i manglende etterspør-sel og en anemisk økonomi.

En del av årsaken er knyttet til fri flyt av arbeidskraft som det heter på EU-sk, eller mennesker for oss andre. Det er for mange som er villige til å jobbe i forhold til antall arbeidsplasser. Da virker tilbud og etterspørsel som forventet.

Enda verre er det i jordbruket. Gjennom de siste tyve årene har politikken blitt gradvis bygd ned. Støtten er kuttet, markedsreguleringen barbert og i vår forsvant de nasjonale melkekvote. Det finnes knapt reguleringer igjen innenfor EUs landbrukspolitik til å håndtere det store etterspørsels-fallet vi nå ser. Problemet er at økt produktivitet ikke har gitt større

«Samfunnet melkes, og folket opplever 1930-tallet på nytt»

lønnsomhet fordi reguleringene er fjernet parallelt med at effektivite-ten øker. Nå truer det den kanskje det mest europeiske av all kultur – melkeproduksjonen. Basisen for oster med århundrelang tradisjon og kultur og landskap utformet i over flere årtusen. Samfunnet melkes, og folket opplever 1930-tallet på nytt.

EU gir oss en leksjon årsaken til at det finnes en jordbrukspolitik. De reguleringer EU har kvittet seg med, er politiske virkemidler som er bygd opp ikke minst for å takle ekstremsituasjoner slik vi nå opplever. De er bygd opp basert på 1930-tallets overproduksjon og prisfall, krigserfaringer og fra gjenoppbyggingen, samt overpro-

duksjonen på 1980-tallet, da melke-kvoter ble innført. Norge er i den heldige situasjon at stortingsfler-tallet har sikret våre virkemidler. Det er vi alle tjent med.

Før eller senere vil man måtte finne fram til virkemidler som ligner på de man har brukt de siste 30 år på å avvikle. Paradoksalt nok beveger dagens regjering Norge i samme retning, mot større gårds-bruk og ønske om mer markeds-styring både i råvare- og arbeids-markedet. Erfaringene fra EU tyder på at det er lite klokt. I praksis er bønder og arbeidere der i samme båt. Tilbudet er større enn etterspørselen, regulerin-gene er sterkt svekket og lønninger faller. Fri flyt har ikke levert.

Oppå dette blir det presset gjennom en innvandring dagens samfunnsorden vanskelig kan tåle.

Blir innvandringssituasjonen brukt som et virkemiddel for å presse ned velferdsstaten og styrke makten til de best bemidlede? Eller er det ideologi som er løpt løpsk knyttet til ideen om fri flyt, i hele verden? Er det slik at idealis-tiske liberalister baner veien for kyniske kapitalister – slik Ottar Brox har spissformulert det?

Dagens EU leverer verken trygghet eller økonomisk fram-gang. Systemet synes å gå mot undergangen. La oss håpe at den blir fredelig som Sovjetunionens, og ikke voldelig som Østerrike – Ungarns endelikt.

Chr. Anton Smedshaug,
 daglig leder i AgriAnalyse
 cas@agrianalyse.no

Doonesbury

av G.B. Trudeau

Doonesbury Flashbacks